

PM
2019-06-01

Anna-Malin Karlsson
Professor, prefekt
Institutionen för svenska och flerspråkighet

Yttrande över Institutet för språk och folkminnets rapport Språkcentrum för nationella minoritetsspråk

Institutionen för svenska och flerspråkighet är i stort positiv till förslaget. Vi menar att det är förnuftigt att inrätta ett språkcentrum för revitalisering av finska i Uppsala, och två för meänkieli i Torneå resp. Kiruna, liksom att det är rimligt att Institutet för språk och folkminnen är huvudman. Dock vill vi gärna framföra några synpunkter:

Vi saknar en diskussion om målet för revitaliseringen. Det sägs att språkbärarna ska ”bruka och återta” sitt eget språk, men det framgår inte vad man tänker sig är möjligt att nå: en revitalisering av språket som modersmål, som andraspråk eller som ett kulturarvsspråk? Det ena står inte i direkt motsättning till det andra, men det är viktigt med tydliga mål när man inrättar centrum av detta slag – de kan annars lätt få en alibifunktion.

Den förs ingen diskussion om att behoven kan vara mycket olika för finsktalande och meänkielitalande. Rent demografiskt måste man räkna med att antalet svenskar med finska som modersmål minskar, samtidigt som det inte behöver inte betyda en minskad tillgång till finska. Språket är statsbärande i vårt grannland Finland, och det finns omfattande forskning om, litteratur på, språkteknologi för, samt utbildningsmöjligheter på finska. För meänkieli är situationen helt annorlunda.

Det för ingen närmare diskussion om förhållandet mellan språkcentrumens verksamhet och de (redan existerande) språkvårdande uppgifterna för meänkieli och finska på myndigheten. Hur ska arbete och ansvar fördelas, och var ska det ena resp. det andra utföras?

Vi vill också påpeka att mycket annat är nödvändigt för revitalisering, utöver centrumens verksamhet. Särskilt viktigt är att utveckla språkteknologisk infrastruktur (översättningsprogram, standardisering av terminologi etc.). Var ska detta ske för de språk som inte är statsbärande i andra länder?

Utredningens förslag till styrgrupp och bemanning är rimligt, men ger ingen garanti för att verksamheten bedrivs på vetenskaplig grund. Vi menar att de universitet som har nationellt ansvar för finska respektive meänkieli tillförsäkras en plats i styrgruppen eller insyn på annat sätt. Vi vill också framhålla vikten att i arbetet inkludera vetenskapliga perspektiv på språkbevarande, minoritetsspråk och flerspråkighet som inte enbart fokuserar de aktuella språken utan tillför ett språkoberoende och internationellt perspektiv

Institutionen för svenska och flerspråkighet

Stockholms
universitet

Dessutom: Om utredningens förslag genomförs innebär det en avsevärd expansion för Institutet för språk och folkminnen. Vi bör i detta sammanhang påminna om att institutets uppdrag innefattar hela språksituationen i Sverige, inklusive det gemensamma huvudspråket, svenska, med allt vad det innebär av klarspråksarbete och rådgivning. I det alltmer flerspråkiga Sverige är också de största språkutmaningarna förknippade med bruket av svenska och av de stora invandrarspråken. Det finns ingen annan myndighet än institutet som kan axla ett helhetsansvar för den språksituationen idag. Om det inte sker en motsvarande utbyggnad av verksamheten inom övriga områden är risken står att myndigheten får en marginell roll i det svenska språksamhället, vilket vore till stor skada också för de officiella minoritetsspråkens ställning. Detta påpekande innebär ingen kritik mot utredningen, eftersom frågan inte ingått i dess uppdrag, men vi menar det är viktigt att lyfta fram detta perspektiv.

Forskare vid Institutionen för svenska och flerspråkighet

genom Anna-Malin Karlsson, prefekt